

LES 1

SUBSTANTIVUM A-STAMMEN

A. GRAMMATICA

Naamvallen

Latijn is een flecterende taal, dat wil zeggen dat de functie van de woorden in een zin wordt aangeduid door hun uitgang. Voor de substantiva (zelfstandige naamwoorden) kent het Latijn zes functies of naamvallen:

1. nominativus – subject of onderwerp, persoon (of zaak) die de handeling verricht;
2. genitivus – bezitter, persoon (of zaak) van wie iets is;
3. dativus – belanghebbende, persoon (of zaak) in wiens voordeel of nadeel iets wordt gedaan;
4. accusativus – object of lijdend voorwerp, persoon (of zaak) die de handeling ondergaat;
5. vocativus – aangesprokene, persoon (of zaak) tot wie de spreker zich richt;
6. ablativus – instrument, persoon (of zaak) waarmee of waardoor iets wordt gedaan.

Oók het Nederlands kende vroeger verschillende naamvals vormen: de heer, des heren, den here, den heer. Bij ons zijn deze vormen in onbruik geraakt; met behulp van voorzetsels worden bezitter en belanghebbend voorwerp meestal aangeduid: van de heer, aan de heer. In het Latijn bleven de uitgangen in de schrijftaal in gebruik. Deze uitgangen waren niet voor alle substantiva gelijk. Uitgangen werden toegevoegd aan de stam van het woord. Die stam is de grondvorm, het hoofdbestanddeel, van een woord. De stam van een latijns substantivum eindigt op één der klinkers (vocalen) (a, e, i, o, u) of op een medeklinker (consonant). Daarom onderscheidt men bij de substantiva zes verbuigingsgroepen: a-, e-, i-, o-, u-stammen en consonantstammen.

Hierna volgt eerst de verbuiging (declinatio) van een a-stam, rosa, (de) roos in enkelvoud en meervoud (singularis en pluralis).

	Singularis	Pluralis
Nominativus	rosa	rosae
Genitivus	rosae	rosarum
Dativus	rosae	rosis
Accusativus	rosam	rosas
Ablativus	rosa	rosis

Opmerkingen:

1. De vocativus staat niet afzonderlijk vermeld. Die is bij de a-stammen gelijk aan de nominativus.
2. Lidwoord. Het Latijn kent geen lidwoord. Rosae kunnen we dus vertalen door: van de roos, aan de roos, de rozen, maar ook van (een) roos, aan (een) roos, zoen.
3. Geslacht. Alle woorden die eindigen op a zijn vrouwelijk, behalve woorden die een mannelijk wezen aanduiden, bijv. agricola, landbouwer, boer.
4. Een archaische genitivus op -as vinden we in pater familias, huisvader.
5. De namen nominativus, genitivus, enz. zijn eigenlijk adjectiva bij het woord *casus*, dat men gemakshalve weglaat; substantivum is een adiectivum bij het woord *nomen*, naamwoord; singularis bij het woord *numerus*, getal, aantal.

B. VOCABULARIUM

agricola	landbouwer, boer	terra	land, aarde
amicitia	vriendschap	via	weg
aqua	water	est	hij / zij is
corona	krans	sunt	zij zijn
incola	inwoner	in + abl.	in, op
insula	eiland	in + acc.	naar
porta	poort	non	niet
puella	meisje	habet	hij / zij heeft
sagitta	pijl	habent	zij hebben
silva	bos	ubi	waar
superbia	trots, overmoed	vexat	hij / zij kwelt

C. OEFENING

1. Lesbia et¹ Cornelia sunt² puellae.
2. Puellae sunt in silva³.
3. In insula viae et silvae sunt.
4. In insula non⁴ est aqua.
5. Puella habet⁵ rosas.
6. Ubi⁶ est via in silvam?
7. Italia terra Europae est.
8. Incolae insularum sagittas habent⁷.
9. Ubi sunt coronae puellae?
10. In silva non sunt rosae.
11. Lesbia et Cornelia puellae in porta sunt.
12. In via, puella, corona est.
13. Via in portam est; non est via in silvam.
14. Superbia puellae incolas vexat⁸.
15. Est amicitia inter⁹ puellas Lesbiam et Corneliam.
16. Puellae coronas habent rosarum.

---

1 en.

2 zijn.

3 in silva 'in het bos'; in + abl.= in, op; in + acc. = naar.

4 niet.

5 heeft.

6 waar.

7 hebben.

8 kwelt.

9 tussen.
